

Rozhovory se ženami, které uspěly v mužské konkurenci

Gabriela Slováková • Nikola
Ogrodníková • Barbora East
• Eliška Hromková • Lenka Szántó
• Zdeňka Heyn Edlová • Darja
Stomatová • Magda Vášáryová

NA SVĚM MÍSTĚ

Barbora
Černošková

 PRESS

Na svém místě

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Barbora Černošková
Na svém místě – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Na svém místě

Rozhovory se ženami,
které uspěly v mužské konkurenci

Barbora Černošková

Jiřímu

Text © Barbora Černošková, 2025
Photos © Jana Mensatorová, 2025
Graphic © Diana Elfmarková, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-264-5811-1

ISBN e-knihy 978-80-264-5844-9 (1. zveřejnění, 2025) (PDF)

ISBN e-knihy 978-80-264-5720-6 (1. zveřejnění, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-264-5721-3 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)

OBSAH

GABRIELA SLOVÁKOVÁ	12
NIKOLA OGRODNÍKOVÁ	44
BARBORA EAST	70
ELIŠKA HROMKOVÁ	104
LENKA SZÁNTÓ	134
ZDEŇKA HEYN EDLOVÁ	166
DARJA STOMATOVÁ	192
MAGDA VÁŠÁRYOVÁ	220
Pár slov závěrem...	248

Předmluva

Jako by musely něco pořád dokazovat, copak nestačí, že svou práci prostě dělají dobře? Tato kniha je o ženách, které obstály v profesích, kde se jejich přítomnost stále ještě bere s určitou mírou překvapení. Kde to, že jsou schopné, nestačí – musejí být výjimečné.

Ve společnosti se sice často tváříme, že rovnost je samozřejmost, ale praxe tomu bohužel stále ne zcela odpovídá. A není to jen o statistikách – o zastoupení žen v managementech nebo rozdílech v platech. Je to i o atmosféře ve světě, kde je pro ně nutné neustále někoho přesvědčovat, a přitom nebýt moc měkká, ale ani moc tvrdá. O prostředí, kde ženská energie – pečující, vnímavá, jemná – někdy nemá dost prostoru, nebo je dokonce vnímaná jako slabost.

Z rozhovorů, které kniha Barbory Černoškové přináší, je patrné, že zpovídá ženy, které musely nejprve přijmout pravidla hry, přizpůsobit se tempu, logice a tvrdosti maskulinního prostředí, aby si teprve později mohly dovolit „nadechnout

se“, zpomalit, nebo dokonce přejít do jiných rolí. A tohle přepínání není snadné. Vím to i z vlastního okolí, kde o těchto věcech – naštěstí – dokážeme otevřeně mluvit.

Právě empatie, kterou autorka prokazuje v každém textu, si na Báře ohromně vážím a byla jedním z důvodů, proč jsem za ní přišel s nabídkou, aby pro web *Sport.cz* začala připravovat videocast *Ženské podání*, kde otevírá témata, která si zaslouží být slyšena.

Přál bych si, aby podobné příběhy, jako je těch osm v knize, nebyly výjimkou, ale běžnou součástí našeho světa. Aby ženy mohly být ambiciózní, aniž by musely zapírat svou něžnost. Aby nemusely volit mezi rodinou a kariérou, mezi světem výkonu a světem péče. Aby pracovaly v prostředí, které je respektuje – s podporou v podobě firemních školek, flexibilních úvazků, home office, jistoty po návratu z mateřské dovolené, ale hlavně s opravdovým pochopením doma i v práci.

Protože když mají ženy prostor být samy sebou, neobohacuje to jen je. Obohacuje to nás všechny.

Martin Kézr

šéfredaktor webu *Sport.cz*
novinář, publicista, pedagog

Gabriela
Slováková

A je to tady zas. Stojím před dveřmi, které byly nové tak v sedmdesátkách, a těžce oddychuju. Dělá se mi špatně od žaludku, srdce mi buší.

„Můžem?“ Gábina se na mě usměje. Navzdory tomu, že chci zdrhnout, kývnu.

Zaťuká a vstoupí jako první.

„Dobrý den, pánové, dovolíte na chvilku?“

Osm chlapů se otočí a pak udělá instinktivní krok vzad. V místnosti je ticho.

„Jak se vám tady bydlí?“

Jak se jim tady asi může bydlet? Je tu smrad, jsou tu narvaní jak sardinky, a když člověk není slaboduchej, celkem rychle mu dojde, že sušák na oblečení stojící na plechové skříňce není výmysl pro zábavu, ale aby se mezi palandami vůbec dalo hnout.

„Je to dobrý, bývalo nás tu i víc.“

No potěš pánbůh. Zavřít mě na takovou cimru, do tří dnů se neznám.

Gábina pokračuje v rozhovoru a já se trochu uklidňuju. Nikdy si na to nezvyknu, ale už se aspoň tolik nebojím. Co asi proti mně stojí za lidi? Provedli něco fakt strašného? Jsou to něčí synové, tátové, bratři? Čekají na ně doma manželky?

Jsem stejně magor, že sem lezu. Naštěstí aspoň s Gábinou. Dvě blondýny v mužském kriminále.

Krátká prohlídka pomalu končí a my se loučíme. Otáčet zády se tu prý člověk k vězňům nemá, ale nějak se z místnosti dostat musíme. Gábina se ještě obrátí přes rameno a na jednoho, který nemá stejnokroj, protože s námi před chvilkou běhal na vězeňském dvoře a nestihl se převléct, spiklenecky mrkne.

„Máte dobrý triko.“

Chlapík se usměje a najednou vypadá úplně normálně.

„Děkuju, paní ředitelko... To mám od vás.“

GABRIELA SLOVÁKOVÁ

Ředitelka Probační a mediační služby,
bývalá ředitelka mužské věznice v Kuřimi
a ženské věznice ve Světlé nad Sázavou

Kolik jsi v životě potkala vrahů?

Stovky. Teda myslíš vrahů jako vrahů, anebo lidí, kteří zavraždili moje představy o životě?

Gábino!

No jo no. Tak stovky. Díky tomu, že moje profesní kariéra je spojená s vězeňskou službou a řídila jsem dvě věznice, ve kterých byly všechny typy bezpečnostních režimů. A protože jsem hodně cestovala a byla v zahraničních věznicích po Evropě i ve světě, nebo třeba supermaxech v Americe, tak možná ze stovek udělám tisíce. Víc to asi nebude.

Co je to za lidi?

Vždycky, když se řekne vrah, já vidím nejdřív jeho oběť. Ze začátku jsem se hrozně těžko odpoutávala od hodnocení člověka podle trestné činnosti, ale potom jsem přijala cestu, že to udělal už soud. Odsoudil ho. A moje role v celém systému je ukázat tomu stejnému člověku, který je možná i vrah, cestu, jak líp žít. Takže když ho vidím, začnu přemýšlet, co měl

za dětství, co měl za rodinu, co se mu honí hlavou. A jestli je opravdu trvale nebezpečný, nebo je to jenom zoufalec, který si neví rady sám se sebou. Přemýšlím, jestli mu ten systém může pomoci najít směr, aby společnost dál neohrožoval. Takhle přemýšlím úplně nad každým, ať už je to vrah, anebo zloděj.

A jaké jsi měla dětství ty?

Já jsem měla krásné dětství, jsem takový pozitivní člověk, všechno mě baví. Do čeho jsem se pustila, byla jedna velká zábava. Nechodila jsem na žádnou výběrovou základní školu, potkávala jsem mix různých kultur a etnik, včetně Romů, kterých bylo na naší základce hodně. A se všema jsem byla kámoš. Tam jsem se vyprofilovala jako silný extrovert a parták. Dlouho jsem neměla sourozence, to mě trápilo, takže když mi bylo devět a narodil se brácha, byl to jeden z nejšťastnějších okamžiků v mém životě. Cítila jsem, jak je rodina důležitá. S tátou to bylo horší, ale mám skvělou mámu a ta pro mě byla vždycky vzor. Když jsem byla hodně malinká, pracovala v Jedličkově ústavu, už za hluboké totality jsem tak měla možnost potkávat se s handicapovanými nebo sociálně vyloučenými lidmi. A všichni byli kámoši, můj život to velmi obohatilo. Dětství a mládí bylo úplně super, stejně jako je celý můj život.

Prý se u vás síla dědí po ženské linii?

Je to tak. V dětství byla pro mě tím úplně nejinspirativnějším člověkem moje prababička. Když byla máma v práci, trávila jsem s ní nejvíc času. Ona byla fakt anděl, žena, kterou všichni milovali a všechno uměla. Od vymalování zdí přes pečení cukroví, výchovu dětí a cizí jazyky, prostě všechno, co si umíš představit. Byla moc chytrá a dodnes na ni hodně myslím. A je to zvláštní, protože zemřela, když mi bylo dvanáct. Za mlada řídila dětský domov a vychovala spoustu dětí. Na celý život mě ovlivnila. Moje babička byla zase generálka, velitelka rodiny, silná žena. Jak prababičce, tak babičce zemřeli manželé, když jim bylo těsně po čtyřicítce. Musely být silné, protože zůstaly samy. Máma se po čtyřicítce rozvedla a taky

zůstala sama, takže síla v rodině se opravdu předává z generace na generaci zejména po ženské linii. Věřím, že i mě políbila a je můj životní motor.

A co to vězeňství, proboha?

Můj otec byl trenér atletiky a celá rodina se s ním často stěhovala. Chvilí jsme bydleli v Brně, pak v Jablonci nad Nisou, pak jsme se stěhovali zase do Brna. A protože začal po revoluci podnikat, tak máma hledala nějakou dobře placenou práci, abychom měli nějakou jistotu. A jako psycholožka narazila na vězeňství. Určitě to nebyl její vysněný obor, ale tenkrát byl psycholog ve vězeňství dobře honorovaný, tak si řekla, že to zkusí. A stala se z toho její celoživotní vášeň. Pracovala s náročnými skupinami, spoluzakládala oddělení pro sexuální devianty a jejich léčbu už ve výkonu trestu. A později dostala nabídku řídit věznici Světlá nad Sázavou, kde mimo jiné vybudovala oddělení pro matky s dětmi a zavedla spoustu inovativních programů, z nichž některé jsou doteď unikátní i v rámci Evropy. Já jsem mámu od dětství sledovala a říkala jsem si: „Probaha, jak mohla od těch handicapovaných dětí přeskočit na vězně? Jak to tam může zvládat? Vždyť je to takové násilné prostředí...“

Máma o práci doma úplně nemluvila a já k tomu měla víceméně odpor. Žila jsem si svůj veselý život, studovala jsem vysokou a začala pracovat v hotelnictví. Tam se mi velmi dařilo a měla jsem nastartovanou úspěšnou kariéru hotelového manažera.

Jenže pak jsem se vdala a stěhovala jsem se pryč z Brna. Já jsem se obecně hodně přesouvala, jsem takový stěhovavý pták. No a když jsem hledala práci na Kroměřížsku, takový bezpečný přístav byl Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR. Díky mámě jsem tam znala spoustu lidí, kteří zase věděli, že jsem progresivní a umím angličtinu. Takže mě najali, abych tam přednášela něco z psychologie, etiky a připravovala funkcionáře na zkoušku z angličtiny. Já jsem si říkala, že učit jsem nikdy nechtěla, ale vlastně... proč ne? Na chvíli to zkusím,

a až se trošku rozkoukám, půjdu pracovat nejlépe do lázní Luhačovice jako supermanažerka. Jenže jak jsem začala v Institutu potkávat lidi z vězeňství, kteří byli nesmírně inspirativní, a já vnímala jejich přístup k životu, jejich hodnoty a profesní zkušenosti, začalo mě to lákat.

V tuhle dobu jsi dostala nabídku pracovat na generálním ředitelství vězeňské služby?

Ano, ale ne jako odborník na vězeňství, ale jako někdo, kdo je manažersky schopný a jazykově vybavený. Chvíli jsem řídila kabinet generálního ředitele a dostala jsem se ke spoustě inspirativních věcí, zejména v zahraničí. Tam jsem viděla cesty, kterými by naše vězeňství mohlo jít. A pak zničehonic přišla nabídka dělat ředitelku věznice Světlá nad Sázavou. To byla obrovská náhoda, spojená i s tím, že do kolektivu spousty žen zaměstnankyň a dalších devíti set žen odsouzených, se muži moc nehrnuli. Tip na mé jméno dala bývalá generální ředitelka Kamila Meclová, které jsem za to moc vděčná. Viděla ve mně pokračování vizionářských cest ve vězeňství, které ona sama nastartovala a velmi podporovala. Tehdejší šéf souhlasil a já nabídku přijala. Byla to obrovská životní výzva. Vězeňství rozhodně nebylo mým snem, a i když už jsem ve vězeňství pracovala, nenapadlo mě, že se nakonec budu profilovat jako ředitelka věznice. Jsem moc ráda, že se to všechno stalo. Celý můj život je jedna velká náhoda. Nejsem člověk, který by něco moc plánoval nebo si šel tvrdě za kariérou, i když to tak může působit.

Jaká je práce v kolektivu, kde je devět set odsouzených žen a muži se tam nehrnou?

Je náročná. Obecně si myslím, že co se týče zaměstnanců, měl by ve věznicích existovat zdravý mix mužů a žen. Pro vězně totiž potřebujeme vytvářet aspoň trošku pocit životní přirozenosti, ne je izolovat v prostředí totálně odtrženém od reality. Norové razí už mnoho let princip normality, což je vlastně mantra, kam by mělo vězeňství směřovat. Normální je po-

tkávat muže i ženy, což se v té ženské věznici úplně neděje. Z mnoha důvodů je většina zaměstnankyň žen a mezi odsouzenými jsou samozřejmě ženy všechny. Ženy jsou obecně náročné ve vztazích, náročné na komunikaci i řešení problémů. Téměř všechny navíc mají děti a potřebují s nimi být v kontaktu a řešit jejich život. Nebo si třeba až v tom vězení uvědomují, že ho neřešily tak, jak měly. Mateřství je ve výkonu trestu silná linka a všechny situace řešíme s relativně malým týmem zaměstnanců. Těch smutků a traumat je v ženské věznici mnoho.

Někde jsem četla, že odsouzené ženy bývají nezdědka zároveň pachatelky i oběti.

Kriminologické výzkumy říkají, že ženy jsou ve výkonu trestu často proto, že byly traumatizovány, často to byly oběti domácího násilí nebo byly zneužívány k trestné činnosti. Vždycky si vzpomínám na seriál *Přítelkyně z domu smutku*, dům smutku je pro mě vězení. Když tam člověk vidí na návštěvách malé děti a sleduje osudy odsouzených matek, je to citlivé prostředí. Ženy se častěji sebepoškozují, neumí některé problémy řešit, nejsou tak tvrdé jako muži. Potřebují ventilovat stres a neustále komunikovat se zaměstnanci. Ve Světlé nad Sázavou je hromadné ubytování, když si představíš osm žen v jedné ložnici, různých kultur, návyků a trestné činnosti, jak mají sdílet prostor v podstatě 24 hodin denně... Chodí samozřejmě do práce a na různé aktivity, ale jinak je ten malý prostor jejich dočasný domov, kde s lidmi, se kterými by se v životě nepotkaly, kdyby se neocitly ve výkonu trestu, musí vyjít.

Vznikají tam asi zvláštní vztahy, že?

Celé to je o zvláštních vztazích. Odborně popsáním fenoménem jsou třeba i vztahy pseudolesbické. Ženy totiž projevují tělesnou potřebu jinak než muži, třeba tím, že se často k sobě přibližují, vodí za ruce a i v tom výkonu trestu objímají. Devět set lidí je zvláštní masa, značně anonymní dav. Je těžké tam pracovat a nacházet si světlo na konci tunelu. Stát si za tím,

že každý člověk, který je ve výkonu trestu, potřebuje nějaké individualizované zacházení. Každý z nás pochází z jiného prostředí, má jiné potřeby, jinak vnímá stres, smutek, má jiné hodnoty. Je to fakt velké sousto a smekám před kolegy, kteří tam dělají skvělou práci.

Já jsem tam byla a je to jeden z mých nejsilnějších zážitků z vězeňství. Stojím ve Světle nad Sázavou uprostřed dlouhé chodby, za mříží, které se říká katr, a kolem mě spousta odsouzených žen, už recidivistek. V mužské věznici se mi nikdy nestalo, že by někdo překročil určitou hranici blízkosti, tady ano. Bylo to hrozně nepříjemné.

Ony ty ženy reagují úplně jinak než muži, mají neustálou potřebu kontaktu, jsou zvědavé a komunikativní. Když jsem já přišla na oddělení, tak na mě sahaly, pohládily mě nebo si mě prohlížely. Já jsem s tím v pohodě, samozřejmě vždycky je potřeba dbát na bezpečnost. Pro člověka, který to zažije poprvé, je to ale fakt zvláštní. Rozdíl mezi mužskou a ženskou věznici je veliký.

Na mě hodně doléhal i fakt, že je to právě tohle místo, kam bych se dostala v případě trestné činnosti. Kdyby se v mém životě stalo něco špatně. Když jsem pak s těmi ženami začala mluvit, zjistila jsem, že mají děti třeba stejně staré jako já.

Když je člověk zavřený, má hodně času přemýšlet. Spousta žen mluví o tom, jak by ráda napravila právě vztahy s dětmi. Ony se často nechovaly jako dobré matky, děti třeba odkládaly do dětských domovů, což pro mě byla hrozná zkušenost. Víš, že sama mám spoustu dětí a vůbec si nedokážu představit, že bych je někam odložila. Úkol zaměstnanců v ženské věznici je vést odsouzené k odpovědnosti za spáchaný čin, ale třeba i podporovat zdravé mateřství. Samozřejmě i muži by měli řešit své otcovství, ale když teď mluvíme o ženách, tam to vnímám velmi silně. Máme vštepovat do všech, kteří jsou ve výkonu trestu, že mají rodičovskou odpovědnost za budoucí generaci, která bude žít v České republice.

Vždycky, když mám tendenci někoho soudit a říkám si: „Jak tahle žena může vůbec mít děti?! A proč je vůbec má, když se takhle chová?!“, si pak vzápětí uvědomím, v čem vyrůstala a jak je snadné sklouznout do špatného vzorce chování. A jaké já mám štěstí, že mě naučili v mojí rodině úplně jiné vzorce. Kdybych od malička žila v prostředí násilí, stresu a nezájmu, byla bych dobrá máma? Uměla bych se o děti dobře starat? I když člověk nepochází z narušené rodiny a je v podstatě zdravý a věci se mu daří, neumí pokaždé překonávat překážky. Já si třeba občas řeknu, že přestanu pít víno. A nepodaří se mi to. Je to taková drobnost a ani tohle neumím? Tak když pak vidím člověka, který má obrovský problém, jak se můžu divit, že mu to nejde překonat? No nemůžu se přece divit. Ty ženy často nemají kde bydlet, nejsou finančně zabezpečené, mají děti v dětském domově, neumí pořádně dělat žádnou práci, nemají sociální návyky. Je to velký začarovaný kruh. Dům smutku je asi to správné označení.

Takže se snažíš ty ženy nesoudit?

Snažím se nastartovat lepší cestu. Myslím, že se to dá, ale je velmi obtížné to udělat plošně u devíti set žen. Ten dav je příliš anonymní. A jak jsi sama říkala, přijít na oddíl, kde je šedesát lidí, a dělat tam nějakou individuální práci, je téměř nemožné. Nebo jen částečně možné v různých terapiích a aktivitách. Jak máš ženu hodnotit za to, jak se chová, když nemá prostor se samostatně projevit, protože je pořád součástí velkého kolektivu různých nezdravých vztahů, které ve věznici probíhají? Často na ni spadne nějaký průšvih, za který ani nemůže, protože pro personál je téměř nemožné odhalit, kde je pravda. To prostředí je samo o sobě nezdravé pro obě strany mříží. Ale je spousta odsouzených žen, které se rozhodnou zabojet za lepší zítřek a udělají to i přes všechny tyhle překážky. Obecně wellbeing zaměstnanců je značně podceněné téma, pracovní zátěž a stres, přesčasové hodiny, velmi ztížená možnost seberealizace, společenské nedocnění... Je to

extrémně těžké a znovu musím říct, že obdivuji všechny, kteří tam s dobrou vírou v pozitivní změny pracují.

Pojďme radši mluvit o mužích.

No, to bude veselejší.

Jak ses dostala do mužské věznice?

Rozhodnout se, že odejdu ze Světlé nad Sázavou, mi trvalo rok. Ať to zní jakkoli divně, srdcem jsem k tomu prostředí přirostla a doteď mi na něm hodně záleží. Mezi všemi odsouzenými je totiž jenom 8 % žen a je to skupina, která by se dala uchopit koncepčně a lépe, kdyby nebyly ty hromadné ubytovny. Měla jsem to tam moc ráda, měla jsem skvělé kolegyně. A protože Světlá je centrální věznice, spolupracovali jsme se spoustou neziskovek z celé republiky, dělali jsme inovativní projekty. Pokračovala jsem v odkazu svojí mámy i bývalé generální ředitelky a opustit tohle byl veliký vnitřní boj. Ale v první řadě jsem sama máma a mám radostné povinnosti vůči vlastní rodině, která musí být vždycky na prvním místě. Abych mohla zachraňovat svět, musím se nejdříve dobře postarat o svoje nejbližší. Syn nastupoval do první třídy a tím, že jsme Brňáci, a já se pořád stěhovala a on se mnou, říkala jsem si, že by bylo fajn, aby do školy už nastoupil v Brně, kde máme rodinu, zázemí a vlastní byt. Ve Světlé jsme bydleli ve služebním bytě a bylo to takové provizorní, chtěla jsem pro něj zdravé prostředí s rodinou. Takže jsem odešla z důvodu jeho nástupu do školy do věznice v Kuřimi, kde se uvolnilo místo, a musím to říct, po mojí matce, za kterou putuji v podstatě celý život. Jít přebírat práci po mámě je radost. Myslím, že ženy ve vězeňství fungují trochu jinak, mají jiné vnímání estetiky, vztahů, i těch obyčejných lidských potíží. Nejsou tak tvrdé. Nemyslím to nijak špatně, nechci tím soudit muže, že oni jsou tvrdí a ženy ne, může to být klidně i obráceně, ale já zkrátka věděla, že tam, kde byla máma, bude kult dobra. A že budu mít na čem stavět. Že nepřijdu do věznice, která byla

řízená tvrdým způsobem. To může být někdy taky v pořádku, ale mně je bližší tenhle ženský přístup. Všechny otázky a komentáře ze strany okolí, že nastupuju zas někam po mámě, mi v tu chvíli byly jedno. Využila jsem toho, že v šedesáti pěti letech musí každý příslušník odejít ze služebního poměru a tak to měla i máma. A nějak se to potkalo, že můj syn Matyáš nastupoval do školy a já chtěla být v Brně s ním.

Jak tě v Kuřimi přijali?

Já myslím, že fajn. Ani jsem se toho nijak nebála, pro mě byla vždycky větší výzva řídit ženskou věznici. S chlapama je domluva jednodušší, ve všem se tolik neštourají. Což je někdy možná škoda a bylo by to na delší debatu, jak otvírat i v tom mužském prostředí témata víc zaměřená na seberozvoj, komunikaci a sebepoznání. Každopádně Kuřim je další věznice s hromadným ubytováním, v podobném duchu jako Světlá, akorát není tak známá. Ty věznice jsou staré paneláky, vypadají uvnitř hodně podobně. Takže jsem přišla do věznice, kde bylo přes šest set odsouzených mužů, víc mužský kolektiv, víc mužských dozorců a strážných. Bylo to fajn. Oni tušili, do čeho se mnou jdou. Nejen proto, že jsem dcera svojí matky, na což jsem patřičně pyšná, a doufám, že máma taky, ale i proto, že jsem si nějakou pověst vybudovala jako ředitelka Světlé nad Sázavou. Za mého působení Světlá vzkvétala, a i když jsme zažili spoustu krizí, ekonomických, společenských i interních, tak jsme všechno překonali, a to mi hodně pomohlo. A tím, že jsem byla hodně mezinárodně činná a působila jsem v různých organizacích, kde jsem zastupovala Českou republiku, kolegové z většiny věznic mě znali. Kuřimáci tušili, že začnu mít spoustu nových nápadů, projektů a programů, ale stejně byli nakonec překvapení, jak jsem kontaktní. Šmejdila jsem po věznici a navštěvovala jejich kanceláře. V některých dlouho žádná žena nebyla, tak za to byli vlastně rádi. Byla jsem pro ně takový uragán, hodně jsme se spřátelili. Pracovala tam spousta skvělých lidí, profiků. A oceňuji, že i v tom mužském prostředí, které na mě působí agresivněji a odsouzení jsou

takoví tvrdáci, že i spousta lidí, kteří přijdou na návštěvu, má z toho prostředí obavy, se já cítila jednoduše dobře.

Ty ses opravdu nikdy nebála? Ani když jsi mezi odsouzené chodila sama na hromadné ubikace?

Nebála a má to několik důvodů. Buď to může být vnímáno, jako že jsem blázen. A možná částečně jsem. Ale spíš jde o to, že mi vždycky hodně záleželo na tom, čemu se říká dynamická bezpečnost. A ta je o dobré znalosti všech lidí, zaměstnanců i vězňů. Tu znalost nemůže mít ředitel sám, když má věznici o šesti stech nebo devíti stech lidech. Ale má ji ten tým, který na každém oddílu funguje a denně nese svou kůži na trh, protože musí v terénu pracovat a žít. Lidí v terénu by mělo být víc, je škoda, že není. Často tam bývá vychovatel sám a řeší náročné věci, jako jsou rodinné problémy a tragédie odsouzených. Když vychovatel vězně dobře zná, dokáže identifikovat rizika a problémy. No a když vedeš věznici, máš tam různé pracovní skupiny a bezpečnostní komise, kde se tato rizika probírají. Jsou právě o dobré znalosti jednotlivců, kteří by mohli problémy způsobovat. Dynamická bezpečnost znamená, že se takovým problémům předchází, že se rizika dobře identifikují a všichni jsou dobře seznámeni s tím, kde by k něčemu negativnímu mohlo dojít. Takže i ředitel ví, na kterém oddílu se nachází někdo, kdo by z mnoha důvodů mohl rizikem být. A navíc, neumím si představit, že by mě někdo z vězňů chtěl napadnout, v tom prostředí to nedává smysl. Byť je samozřejmě potřeba k tomu přistoupit se vším respektem.

Proč jsi chodila na oddíly sama?

Byl to nějaký můj vzkaz těm lidem. Nejenom že se jich nebojím, jsem navíc bytostně přesvědčená, že to poslední, po čem vězni touží, je, aby se jich bál ředitel. Chtěla jsem jim i lidsky ukázat, že mi stojí za to, abych je navštívila a promluvila s nimi. A když se dělo něco důležitého, řekla jsem jim to osobně. Vždycky se to vrátilo pozitivně, zklidnila se atmosféra. Prostě když přišla ředitelka, mělo to nějakou váhu. Samo-

zřejmě tu tvrdou práci v terénu dělal někdo jiný než já, ale pro vězně je to taková mantra, že ředitel všechno vyřeší. Takže je dobré se ukázat a říct svůj pohled na věc a jak si člověk představuje, aby to ve věznici vypadalo. Klima pak není napjaté, všichni ví, co se od nich očekává. A jsou situace, kdy je fajn si celou věznici projít, popřát hezké Velikonoce, hezké Vánoce a přistupovat k tomu prostředí lidsky. Pořád je na obou stranách spousta lidí, zaměstnanců i vězňů, kteří mají obyčejné potřeby. A když třeba nemůžou slavit Vánoce se svými blízkými, jsou buď ve službě, nebo ve vězení, tak to nejmenší, co pro ně ředitel může udělat, je vyjádřit nějaký respekt. Třeba tím, že jim popřeje všechno nejlepší a hezký nový rok, i když to ve výkonu trestu může znít jako klišé. Ten terénní pohyb je důležitý pro všechny, kteří ve vězeňství chtějí pracovat.

Zažila jsem to několikrát. Jak s tebou vcházím do nějaké ložnice, jak se těm hrozným místnostem na oddělení výkonu trestu vznešeně říká, lidi ve zlomku vteřiny pochopí, že vidí dvě ženy, a pak poznají tebe. Je zvláštní, jak najednou pomine takové agresivní napětí. A já se vždycky divím, že místo toho, aby se na nás mračili, usmějou se. Je to takový signifikantní výsledek tvojí práce.

Já ti za to děkuju, na to jsem totiž nejvíc pyšná a je mi kolikrát i do pláče. Moc v životě nebrečím, stejně jako každému se mi v soukromí děly různé věci, které jsem musela překonat, ale málokdy mě přivedly k slzám. Spíš jsem takový bojovný, nehroustící se typ. Ale v tom vězeňství mě to fakt dojíhá. To, že za tebou někdo s důvěrou přijde, rád tě vidí a pozdraví, a ví, že ho nejdeš prudit, je hrozně fajn. A to se týká opět obou stran mříží. Trochu to alespoň v rámci omezených možností nastavuje princip normality. Když se s vězni bavíš normálně, oni se k tobě normálně chovají. Když se s nimi bavíš autoritativně, tak se chovají podle toho. V tom davovém prostředí je důležité umět obojí. Když je průšvih, musí přijít ředitel, zavelet a všichni musí stát a mlčet. Je to o práci s masou lidí. Když máš někde šedesát lidí na oddílu, někdy i sto, občas je

potřeba trošku tu formální autoritu projevit. Aby všichni věděli, kdo to tam má pod kontrolou. Ale to se stává řediteli zřídka, situací, kdy je potřeba tohle vyjevovat, je minimum. Myslím, že daleko větší kouzlo má lidskost. Oni všichni ví, že seš ředitel, nemusíš to dokazovat tím, že je staviš do latě, když to není nutné. Daleko lepší komunikační prostředí je, když se zeptáš: „Jak se máte? Co vaše děti? Už máte po vycházce? A jak jste to zvládli? Co budete dělat o Vánocích, když nemůžete být doma? Je to teda tvrdý, ale zkuste tady být hodní, zkuste nekazit čas mým kolegům, kteří tady musí být s vámi, nikdo z toho nemá radost.“ Vlastně se mi nestalo, že by se to setkalo s nepochopením. Nastavíš tím úplně jiné podmínky a atmosféru, ve které se lidi můžou cítit trochu líp. Mám to takhle i s kolegy. V oblasti vězeňství pracuji už dlouho, s většinou lidí si tykám, nepotřebuju si autoritu vynucovat. Je fajn, když se lidi smějou a jsou v pohodě na obou stranách. Proto když jdu do věznice a vidím tam známou tvář, nebo i skupinu těch zoufalců, kterých je deset nebo dvanáct na pokoji, tak říct tam pár fórků vždycky zabere. Myslím, že obě strany to ocení. Já takhle mluvím i s lidmi v tramvaji, na mě se obrátí každý bezdomovec, jestli nemám pět korun. Asi to přitahuju. Největší ocenění je, když se ke mně lidi hlásí s takovou tou pohodou. Ani ne úctou a respektem, prostě pohodou. Přijdou a jsou rádi, že mě vidí. Ať jsem ředitelka věznice, ředitelka Probační a mediační služby anebo prostě Gábina.

Neříkej, že to tak vždycky bylo i s tvými nadřízenými? Vždyť vězeňství je historicky ryze represivní, přitahuje i lidi, kterým se to líbí. A do toho... promiň, ale mám svoje zkušenosti s tím, jak lidi berou blondátou holku z Brna.

Jo, to jsem se nechala unést pozitivní vlnou. Můj životní optimismus spousta lidí samozřejmě nesnáší. A nejenom v práci. Když máš někde pět set zaměstnanců, tak je jasné, že ne všichni tě milují. Ale o tom to řízení není. Není životní cíl, aby tě všichni zbožňovali a souhlasili. Je to o elementárním respektu, o nastavení pravidel a jejich dodržování z obou stran. To si

myslím, že se mi dařilo. Je vždycky dobré znát svoje nepřátele, lidi, co s tebou neladí, a nějak to respektovat. Ale jednou jsem ředitel já a musí to být tak, jak se v tom nejužším týmu domluvíme. Musíme mít nějaký směr, jinak by to byl chaos.

Uznávám, že by mohly být jednodušší cesty... prostě nedělat nic. Ale ty jsem si já nikdy nevolila a s tím se všichni museli smířit. Někdy toho možná dělám příliš, svoje kolegy zatěžuji a to jim může lézt na nervy, ale že bych se setkala s nějakým odporem, to ne. Vždycky když jsem slavila narozeniny ve Světlé nad Sázavou nebo když jsme měli nějaký vánoční večírek, tak přišli všichni, kteří mohli, a byla tam dobrá atmosféra. To poznáš, jestli pracuješ někde, kde vytváříš chaos a nepohodlí a nikdo se s tebou nechce bavit, anebo jestli je to naopak, že většina lidí se cítí příjemně. A to stejné bylo i v Kuřimi. Ještě teď jsem s kolegy z obou věznic v kontaktu a myslím si, že nějaká stopa po mně zůstala v obou těch institucích. No a pak jsou lidi, kterým to není příjemné, to si určitě umím představit.

Ty jsi vlastně takový produkt vězeňské služby.

Nebyl to můj prvoplánový počín, nastoupit do vězeňství a stát se ředitelkou věznice, ředitelkou Probační a mediační služby nebo být zvolena do různých těch evropských nebo i světových organizací. To se prostě dělo a dělo se to z mnoha důvodů. Měla jsem manažerské zkušenosti z civilního prostředí, což bohužel ne každý ve vězeňství má, uměla jsem jazyky, což tenkrát nikdo neuměl. A tak mě většinou z ředitelství někam vyslali, protože věděli, že to zvládnou dobře, i když nemám hlubokou zkušenost z terénu. A postupem času mě vytvořili. Bylo mě všude plno. A to mám v zahraničí určitě větší respekt než v České republice. Uznávám, že to úplně nezapadá do běžného průměru, ale to neznamená, že to je špatně. Zároveň to neznamená, že je špatné být průměrný. Já jsem si zvolila tuhle cestu, dlouhodobě mě v tom všichni nadřizují i podřizují podporovali a pak možná nastal okamžik, kdy to bylo moc a kdy je to začalo štvát.

Slyšela jsem fakt hroznej vtíp, můžu ti ho říct?

Můžeš.

V českém vězeňství jsou dva gangy. Ten menší, ale nebezpečnější, to jsou zaměstnanci.

Ten fór znám.

Já od jednoho dozorce.

Já ho znám taky od zaměstnanců... Takhle. Já bych si opravdu přála, aby tenhle rozhovor vyzněl ve prospěch všech zaměstnanců, kteří dělají skvělou práci. Fakt jo. Ale pak je tam taky spousta těch, co ji nedělají. Nebo nějak rezignovali na lidské hodnoty. V tom prostředí je těžké se vůbec vyznat, přežít tam je malý zázrak. Práce je to náročná a frustrující. Obecně se dá říct, že lidé v pomáhajících profesích pracující s náročnými klienty trpí zvýšeným stresem, projevují se u nich psychosomatické problémy, zmar, někdy i syndrom vyhoření. Existují i zahraniční studie z vězeňství o prokazatelně horším zdravotním stavu lidí, kteří dlouho právě ve vězeňství pracují, vyšší je rozvodovost i sklon k závislostem. To zaměstnání je prostě náročné.

Kdybych měla říct, kde jsem já sama potkala lidi, kteří mě nejvíc zklamali, tak to bylo určitě ve vězeňství. Ale určitě to nebyli vězni. U vězňů člověk počítá s tím, že je třeba dávat si na všechno víc pozor, víc prověřovat, co říkají, a jestli s nimi má nebo nemá smysl postupovat po cestě dál. U zaměstnanců jsem si ne úplně vždycky pozor dávala a vrátilo se mi to jak bumerang. Ale myslím, že to neznamená, že bych se měla vzdát svých ideálů a začít se chovat jako ti, kteří mi ublížili, zradili nebo se chovali nesolidně. Jen si vždycky říkám, že když tihle lidé působí ve svých pozicích dál, není to pro systém dobře. Když se nechovají korektně ke kolegům, jak se můžou korektně chovat k odsouzeným lidem? Pokud vůbec chceme vězně přimět přemýšlet nad životem a chceme, aby byli lepšími lidmi, musíme jim být morálními vzory. Jestliže budu dobrý vzor, protože se chovám slušně, držím slovo

a co slíbím, to splním, druhá strana na to potom může reagovat. Pokud se to ne vždycky děje, nastává problém. Důvěra vězňů v systém je totiž relativně malá. A nemůžeme po nich chtít dobro, když sami hrajeme levou.

Jaké je to být matkou v takovém prostředí? Co obnáší mateřství ve vězeňské službě?

Pro ženy ve služebním poměru, jako jsem byla já, zákon garantuje udržení pozice půl roku. Pro ředitelku věznice, když máš někde rozjetou práci a chceš v té manažerské pozici zůstat, je to pak těžký rozhodnutí, jestli jsi tedy víc ředitelka, nebo víc matka. Nastoupit do práce s půlročním miminem je fakt náročné a obdivuju všechny ženy, které to dokázaly a měly k tomu třeba podmínky. Když jsem byla ve Světlé nad Sázavou a narodil se můj první syn Matyáš, tak jsem od začátku věděla, že to takhle nechci. Zákon má mnoho možností, jak tu pozici udržet a po nějakou dobu neobsadit. Je to o nějakém vyjednávání se šéfem. Ve Světlé nad Sázavou se mi to podařilo, tam došlo k dohodě, že nebudu na mateřské tři roky, ale rok a půl a pak se vrátím. Já jsem chtěla být dobrá máma, to miminko si vyplat, kojit a vlastně zjistit, jestli tu práci zvládnou. A myslím, že v roce a půl dítěte už vidíš, jestli je dítě nastavené na odloučení, nebo není. Moje děti jsou naštěstí všechny po mně, i Matyáš byl torpédo už od narození a byl úplně v pohodě. Takže když jsem začala přemýšlet o tom, jestli budu moct mít chuť, on to přijal úplně bez problémů. Ve dvou letech začal chodit do školky, nikdy nebrečel a já nikdy neměla pocit, že ho opouštím, takže jsem mohla nastoupit do zaměstnání. Ale všechno se to stalo jen díky dohodě s tehdejšími šéfem, který o mě stál a řekl mi, že je pro něj cenné, abych se vrátila jako ředitelka. Protože vidí výsledky a moji dlouholetou práci a stojí mu za to počkat na mě pár měsíců. A znova opakuji, že zákon to negarantuje, aby se žena, a není to jenom ředitelka, ale je to jakákoli žena do jakékoli pozice, mohla vrátit. Protože šéf tu pozici může obsadit. Ale může ji obsadit i jen dočasně, může někoho řízením pověřit a vyjednat i nějaké speciální

podmínky. V Kuřimi jsem pak čelila stejné výzvě, ještě k tomu dvojnásobně, protože jsem byla těhotná s dvojčaty. Tam je ta lhůta tři čtvrtě roku. No a dohoda se tvářila stejně. Měla jsem pocit, že podání ruky je víc než zákon, měla jsem dobrou a seriózní zkušenost z první mateřské. Zastupující „kolega“ – tedy že je „kolega“ jsem si v té době opravdu myslela – i celý tým ve věznici na to byl připravený a fandil mi, což pro mě bylo důležité. Takže když jsem se loučila před rodičovskou dovolenou, vlastně jsem se neloučila, v kanceláři mi zůstaly všechny věci s tím, že se vracím. Taková dohoda byla i s mým tehdejší šéfem, že mi místo podrží. Realita pak byla jiná. Takže jsem stála před volbou, jestli z vězeňství odejít úplně, anebo přijmout nějakou nabídku práce...

... na druhém konci republiky?

Ano, třeba 300 kilometrů daleko. To jsem nechtěla. Jsem v první řadě máma, mám svou rodinu, kterou miluji, a to je zásadní. Práce tak musela jít stranou. Mně to samozřejmě bylo líto. S odstupem času to ale vnímám jako ušlý kus na té mojí cestě. Ale pokud se ptáš obecně, ženy to nemají jednoduché. Když velkou část profesní kariéry věnuješ nějakému oboru, který pomáháš budovat, máš za sebou výsledky jak tuzemské, tak mezinárodní, máš dobrou zpětnou vazbu od vedení a výborné hodnocení bez nějakého škraloupu a najednou jenom proto, že porodíš děti, tak to všechno skončí.

Je škoda ve vězeňském prostředí přicházet o schopné ženy, já nejsem jediná, kdo se neměl kam vrátit, mohla bych jich takhle jmenovat mnoho. A jsou to často ženy srdcařky, jsou to ty dobré duše, které přináší teplo a světlo do ošklivého prostředí. Nepřijde mi úplně fér přicházet třeba i o ředitelky nebo nějaké fungující pracovnice ve vězeňství jenom proto, že rodí děti.

Chceš snad říct, že muži nedrží slovo?

Takhle obecně určitě ne, muži většinou drží slovo. Spíš to byla taková věc, kterou jsem možná právě proto vůbec nečekala.

Říkala jsem si, mám slovo, беру to jako bernou minci... Pak se mi to promítá v úvahách i dál. Jestliže neexistuje nějaká slušná gentlemanská dohoda, tak jak potom může fungovat systém? Jestliže neplatí podání ruky a slovo? Jasně, máš zákony, já nejsem naivní, ani nejsem člověk, co by se hroutil, že se můj život odehrává jinak, než jsem si původně představovala. Ale přemýšlím nad tím.

Tím, že se díky tobě ve vězeňství pohybuju a navštívila jsem asi desítku věznic, znám se i s pár zaměstnanci. Často jsou to fakt úžasní a inspirativní lidé, jejichž práce si moc vážím. Ale nikdy jsem s tebou nesdílela, že mám i opačnou zkušenost, kdy mi lidi nadávají anebo mají názory, se kterými se nemůžu ztotožnit. Nedávno mi napsal jeden pán, nevím, jestli to byl dozorce nebo strážný, každopádně měl letité zkušenosti z vězeňského prostředí. Prý ví, jak lze situaci ve vězeňství řešit, ale jeho nápad je nelegální, a tak nelze provést. Nejdřív jsem se lekla, podle profilu na sociální síti to byl fanda do zbraní. Až pak jsem po další debatě pochopila, že mluví o sterilizaci určité skupiny vězňů. Víš, já chápu, jak ta práce musí být frustrující, já sama bych ji dělat nezvládla. Ale tohle bylo pro mě děsivé.

Musím říct, že tohle mě totálně šokuje. A jenom to potvrzuje, že někteří lidé by ve vězeňství neměli pracovat. Naše práce se jmenuje vězeňská služba. To slovo služba je zásadní. Pomáháš sociálně narušeným lidem najít správnou cestu. Spoustě lidí se pomoci dá, spoustě lidem pomáháme. A zaměstnanci a příslušníci v tomhle dělají skvělou práci, že dokážou namotivovat stovky lidí, aby zkusili lepší život. Až na zmíněné výjimky a možná pár dalších mám s muži, kteří pracují ve vězeňství, velice dobré zkušenosti. Jsou to profíci, často volí „tátovskou“ cestu v komunikaci, nepotřebují si dokazovat sílu a svou extrémně náročnou práci zvládají skvěle. Umí být rázní, ale i lidští. Slovo chlapa pro vězně moc znamená, podle toho se pak chovají.

Často se taky setkávám s otázkami: „Proč to všechno děláš? Proč se na to nevykašleš, nemá to cenu, ti lidi za to

nestojí.“ Ale já tady ten názor nesdílím, i když přiznávám, že někteří za to opravdu nestojí. Ale já přece nemůžu vědět, kdo za co stojí a kdo ne, dokud to nezačnu zjišťovat. Nedám tu šanci. Je to jak v mém životě. Kdyby se takhle ke mně při prvním selhání postavila moje rodina a řekla mi: „Tys to tady podělala, tak už nemáš šanci.“ To bychom všichni žili ještě na stromech. Moc bych si přála, aby péče o personál ve vězeňství byla lepší, aby každý měl možnost nějakého seberozvoje. To je ale momentálně demagogie, protože vězeňství je těžce personálně poddimenzované a lidi mají co dělat, aby zajistili ten základní chod.

Je potřeba dělat ve větší míře restorativní programy, víc vězňům vštěpovat, jak poškodili oběť a víc tu oběť brát do společenské debaty, aby byl systém funkční. Měla jsem možnost potkat se s řadou obětí trestných činů, některé z nich jsou zapojené i do programů na podporu lepší integrace lidí z vězení, aby nastartovali zdravý život po propuštění. Ani jejich cílem není vyhladit všechny vězně na světě. Jejich cílem je, aby naše společnost byla bezpečnější a aby si to člověk, který něco provedl, uvědomil. Jestliže je schopná tuhle cestu přijmout oběť, tak by ji měli rozhodně respektovat i všichni, co pracují ve vězeňství.

Když ses pak do vězeňství po čase vrátila oklikou, cítila jsi satisfakci? Boží mlýny tady mlely docela rychle. Na ministerstvu spravedlnosti jsi vedla Odbor trestní politiky a byla vlastně nadřízená svým bývalým kolegům a šéfům.

Byla jsem oslovena s možností přihlásit se do výběrového řízení, takový headhunting. Rozhodně jsem se nešla mstít. Byla to spíš náhoda. Říkala jsem si, když už v nějakém oboru pracovat, tak tam, kde se řeší vězeňství, ale také probace a mediace i podpora obětí trestných činů. Na ministerstvu jsem byla rok a teď v té práci pokračuju jako ředitelka Probační a mediační služby. V systému jsem přes dvacet let, a hlavně je to moje srdeční záležitost. Přiznala jsem si to a líp se mi žije. Může to znít jakkoli divně pro všechny, jak se může žena vě-

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Na svém místě.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.